

FERRAN AGULLÓ

PADRI DE LA COSTA BRAMA

per E. CORRAL I COLL DEL RAM.

(Continuació)

Eren prou desperts i savis per a proposar-s'ho. El primer català que va aspirar a honorar la nostra llengua, consciència o inconscientment, aspirà a lliurar Catalunya. Per això digué aquí un poeta: "Qui té la llengua té la clau que de cadenes el deslliura", i per això diu el poble: "Qui té llengua a Roma va". ¿Creieu que eren viatgers en vehicle ràpid que sembla que no es mou, mentre tot al seu entorn camina, vola? No. Eren viatgers que s'embarcaven per a fer camí... un camí d'ideal.

Els Jocs Florals, del primer moment estant de la restauració llur foren un instrument polític, al servei de l'ideal de Catalunya que anava formant-se, concretant-se, organitzant-se, pels seus servidors: era, però, un instrument catalanista, com deia Víctor Balaguer, sense barreja de cap sistema polític ni social: era el veritable catalanisme en via. Perquè, senyores i senyors, sempre, i ara més que mai, hem de distingir el catalanisme de les actuacions polítiques dintre del catalanisme o paral·lelament al catalanisme. El catalanisme no és el regionalisme, ni el federalisme, ni l'autonomisme, ni cap sistema polític; no és el capitalisme ni el socialisme, ni molt menys cap doctrina de les que en el món han fet nàixer la Tercera Internacional, destructores del sentit de Pàtria; és un pregó sentit d'amor a Catalunya, per Catalunya; és la llengua, i la geografia, i les lleis, i les institucions canviant amb el temps, és una plasmació catalana de l'ànima dels catalans; és la raça amb tota la seva força evolutiva a través dels segles, plasmada, conformada, influïda per glòries i flagells, per victòries i derrotes, per dominació i esclavatge, com una vida és amor i dolor, i ascensió i caigudes i sacrificis, influent i influïda.

I aquest és el catalanisme dels Jocs Florals. Per això els qui no els estimen, els qui els ataquen, els qui en blasmen, no els comprenen, no veuen la missió que han exercit a Catalunya... i la que els toca exercir encara. Com instrument literari han donat i poden donar jorns de glòria a la nostra literatura. Per ells han passat tots els grans poetes, i per ells han passat totes les escoles literàries que a totes s'han obert i s'obriran; i ara més que mai han de subsistir, han de viure els Jocs Florals de Barcelona, fent catalanisme per damunt de les luites no sempre honrades ni pures, de l'actuació política catalana, i han de seguir catalanitzant els catalans; i ara més que mai en que l'Estatut, que és concessió i hauria d'ésser reconeixement, s'aprovi com s'aprovi, no pot representar més que la nau que hem llençat a la mar, arribant a la primera escala del seu viatge, no al port de terme, que és lluny, molt lluny, perquè és un port ideal. I l'ideal, senyores i senyors, és com l'horitzó: com hom més s'enlaira més s'eixampla, i es va fent més

llunyà i mentalment arriba a donar la volta a la terra: Arc de Sant Martí que la faixa en senyal de pau o en senyal de tempesta, segons l'hora en que es presenta als nostres ulls. Aquest ideal que no pot ésser mai satisfet, el veia jo un dia, del cim d'una alta serralada mirant el curs del riu que ben prop meu naixia d'unes fonts abundoses. El veia o l'endevinava, muntanyes avall, ndrònt-se d'altres fonts, d'altres rius, inflant-se a tot destorb, saltant-lo o vorejant-lo; el veia escampant-se mansol per la plana o fet torrent precipitar-se a un abim; el veia feinejador en les turbines, donant llum i força, fecondant els camps, apagant la sed, i enllà d'enllà, perdent-se en la mar... El riu té una fi?, em preguntava. Un nivell ascendent de la mar i eixamplant-se cobria el cel, fins a la serra on jo era... I el nivell obrí la seva sina i l'aigua va caure damunt meu... l'aigua del riu que retornava a les entranyes de la terra i altra volta era riu... i, a viure!, a rodar... en tasca renoveladora, inabarcable... Ideal de llibertat, ideal de cultura; Catalunya lliure, en bon companyonatge amb els nostres germans ibèrics, rics de prometençes i d'amor; Catalunya escampant pel món la seva cultura i l'exemple de la seva llibertat conquistada per merescuda... Catalunya renaixent de les entranyes del seu sòl, enfortint-se en ella mateixa, renaixent d'ella mateixa, mirall i exemple de pobles... L'ideal, ¿qui el pot assolir mai si és el desig del progrés i de la vida i el premi de l'esforç i de la veritat? L'ànima dels homes en la pau eterna de Déu, sí, però no l'ànima dels pobles en aquella escala de Jacob que cantava Guimerà... I així com ell deia: Humanitat, camina!, jo dic, nosaltres hem de dir, i diuen els Jocs Florals: "Catalunya, fés via. Avant!".

FERRAN AGULLÓ

Carta de Cambó, llegida en els Jocs Florals de 1932 i que va inclosa en el corresponent volum, per la que s'institueix un premi anyal que no s'ha arribat mai a adjudicar:

"París, 3 maig 1932.

Sr. President del Consell dels Jocs Florals de Barcelona.

Molt Sr. meu:

En ocasió del centenari de la Oda de la Pàtria de Bonaventura Aribau i del setanta cinquè de la restauració dels Jocs Florals de Barcelona, ofereixo l'establiment d'un premi anyal de dues mil-cinc centes pessetes.

El primer any, o sigui el vinent de 1933, el premi s'adjudicarà a la millor obra dramàtica inèdita o publicada des de la Festa d'enguany, d'assumpció o argument d'història de Catalunya, anterior al segle XIX.

I així successivament, alternant l'obra dramàtica amb la novel·la.

Déu el guardi molts anys pel bé de Catalunya.

J. CAMBÓ"

AL DIA "DELATEU!"

Heus aquí el text íntegre de l'article –controvèrtit article– publicat a "La Veu de Catalunya", número corresponent al divendres dia 9 d'agost del 1909, per Ferran Agulló arran de la "Setmana Tràgica". Sota el títol general "Al Dia" i corresponent a la colum-

na diària signada amb el pseudònim POL, l'escrit ha passat a la posteritat amb un altre títol d'autor anònim: "Delateu!".

"Encara totes les converses son sobre lo mateix. A Barcelona, a fora, a marina i a montanya, pels trens y

per les tartanes, no's parla mes que de la Setmana tràgica. Ara, com en plena successió dels fets, van formant-se les mentides, rodant de boca a orel·la i d'orella a boca. Y ara les mentides son dobles: dels fets y de les conseqüències.

Com en plena comunicació dels pobles y fins de les barrades tothom volia que la seva dita fos la certa, ara tothom vol que lo que ell sap respecte al càstich dels culpables sigui l'Evangelí.

Y les exageracions y les mentides corren arreu a gust del temperament dels qui les fan córrer.

Per uns, a Montjuich fusellen a dotzenes als culpables: procés sumaríssim y quatre bales al cap. Per altres, a mida que van agafant gent van deixant-la anar, sense imposar cap càstich. Qui creu que tenen agafats a tots els inductors y autors dels fets terribles, y qui assegura qu'els veu passejar per la Rambla sense que ningú'ls molesti.

L'afany de qu'els mereixedors sofreixin el càstich qu'els pertoca, porta a l'opinió a un aldarull d'exageracions de tal mena, que l'intranquil·litat, companya de l'incertesa, no deixa lloch a la serenitat, que ja hauria d'imparar com a sobirana.

DÉU ELS HO PERDÓ

Catalunya deu haver comès algún pecat molt gran en la història. ¿Algún pecat col·lectiu d'enveja? ¿Paga pecats d'indiferentisme, de conformitat durant els anys de dependència? Qui sap! El cert és que ha tingut la malaventura que en obrir-se-li el camí de l'autonomia ha hagut de caure en el govern de qui no la sent, de qui en fa instrument partidista, de qui la utilitza per a dividir, per arruïnar, per esborrar la fesomia de la pàtria. Però en té la culpa l'autonomia? No, mai!

Si hagués vingut la república sense l'autonomia, Catalunya patiria com pateixen d'altres pobles d'Espanya. Tinguem present que l'estat del camp català, tant com la predicació dels qui han alçat parcors, arrendataris i rabassaires, es deu, en principi, a un decret de l'Estat Central, a un decret socialista, sense el qual hauria estat més difícil provocar l'alçament; que es deu a autoritats dependents de Madrid, que es deu a què els inferiors jeràrquics ni han fet valer les resolucions de llurs subordinats. El Parlament de Catalunya ha pogut acabar amb la llei darrerament votada, llei contra la Constitució, l'obra de ruïna del camp català, perquè de Madrid estant li han obert el camí.

En té la culpa l'autonomia? No; encara que no hi hagués hagut el decret del senyor De los Rios, la culpa no fóra del règim, sinó dels que el 14 d'abril, el 28 de juny de 1931 i el 24 de novembre de l'any passat no compliren ni amb l'amor a Catalunya ni amb les obligacions d'un social conservadorisme, ni amb la defensa dels interessos llurs, enlluernats per una falsa claror, esperonats per un fetixisme que se'ls ha fet bruiçot, o dimoni, en els seus somnis de vanitat i de domini. Hi ha qui blasma de l'autonomia! Déu els ho perdó. El que potser haurien de fer és penedir-se i esborrar, amb una entusiasta acció, a favor de l'autonomia i dels veritables catalanistes, els pecats comesos.

L'afany de veure castigats els delictes de la setmana tràgica porta aquest estat de coses, y empeny a particulars y a Societats a demanar al Govern l'enteresa y energia que les circumstàncies demanen.

Y el Govern respon als impacients: Això es farà, però ajudeume'ls qui no tingueu compromisos, ni simpaties pels incendiaris y lladres de la setmana tràgica.

¿Cumpleixen tots els ciutadans ab el dever qu'els imposa la patria, l'humanitarisme, y la propia conservació?

Jo'n dubto.

Lo passat a Catalunya, per més que hi intervingueren politichs y va tenir un moment caràcter politich, no fou una bullanga ni una revolució: fou un saqueig, un esclat d'odi d'incendiari y assassins. Qui'n conegui els culpables té'l dever d'ajudar l'acció de la justícia que'ls persegueix: no hi há excusa que hi valgui. Mes jo tinc por que la cobardia de molta gent, disfressada de bon cor y d'humanitarisme, deixarà sola la justícia.

En el procés de la psicologia del nostre temps, hi ha tres temes aclaparadors, de desolació immensa: Carrer Major de Madrid, Hostafrancs, Setmana Tràgica...

Si a l'ineptitud dels governants pera descobrir la preparació dels fets comesos, s'hi ajunta la cobardia de la gent pera denunciari'ls; si a la desorganització de la policia y a la mala organització del poder judicial s'hi afegeix la falta de civisme dels ciutadans; si tot ho volen aquests, en determinats moments, de l'autoritat que en altres insulten y escarneixen, ¿podem creure en el remey pera'ls mals qu'ens aclaparen?

POL"

Avui no tenim autonomia; tenim un permís per a la demagogia. ¿És que sense l'estatut no governaria l'Esquerra als Ajuntaments, a les comissions gestores provincials, als Governos Civils, en tots els càrrecs oficials a Catalunya? És que no patirien com a Andalusia i a Extremadura i altres regions? No blasmem el simulacre d'autonomia que s'ha fet l'Esquerra per a ella. Avergonyim-nos, però, d'haver deixat que l'Esquerra s'hagi fet mestressa de Catalunya i ajudem-la a desaparèixer com a factor de govern.

Però, així com no es pot modificar el govern de la República sense entrar en la República, no es pot estructurar l'autonomia actual, ni eixamplar-la, sense actuar en catalanisme, sense ésser fortament catalanistes, sense estimar, desitjar i beneir l'autonomia, única forma de govern, únic règim que pot guarir dels mals que han fet una ficció i uns homes que per aconseguir els seus extremismes i satisfer els seus odis, s'ha disfressat de catalanistes amb l'ajut de molts que un cop han vist les disfresses es penedeixen d'haver-los ajudat a posar-se els vestits mentiders.

Déu perdoni els qui, estimant Catalunya, reneguen de l'autonomia; Déu els perdonarà si ajuden decididament, primer, a treure-la de l'Esquerra, i després, a eixamplar-la i estructurar-la.

Serà, aquell, el moment de jutjar el règim pel qual fa tants anys treballem –i no ens en penedim– molts que podem estar tristos, però que mai no serem traïdors al nostre ideal.

POL

"Al dia". "La Veu de Catalunya". Article pòstum de F. Agulló.

(Continuarà)